

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

25/988-

20. mars 2025

Avgjørelse av klage på kvote for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i region 8 i 2024-2025

Klima- og miljødepartementet viser til klager på vedtak fattet av rovviltnemnda i region 8 (Troms og Finnmark) om kvoter for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen.

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemndas vedtak om kvote for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i perioden 15. mars – 31. mai 2025. Departementet har lagt vekt på historikk og potensial for skade fra ulv i regionen. Departementet finner at det foreligger et potensial for skader som oppfyller vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Vi finner også at den vedtatte kvoten ikke truer bestandens overlevelse, og at det ut fra føringene i rovviltpolitikken ikke er andre tilfredsstillende løsninger enn uttak gjennom lisensfelling.

Kvoten retter seg i praksis mot ulv som kommer fra den finsk-russiske bestanden. Slike individer regnes som genetisk verdifulle for den innavlede skandinaviske ulvebestanden. Departementet har gjort en avveining mellom behovet for å redusere skadepotensialet fra ulv og behovet for å gi ulv fra den finsk-russiske bestanden mulighet til å vandre sørover til den skandinaviske bestanden. Det er registrert seks individer av ulv i Sør-Varanger kommune det siste året, det er registrert skader på tamrein og det har vist seg svært krevende å felle ulv ved skadefelling i området. Lisensfelling kan derfor være et aktuelt virkemiddel for å forsøke å redusere tapene av tamrein til ulv i deler av region 8. Individene som er registrert har tilhold vesentlig nærmere den finsk-russiske bestanden enn den skandinaviske bestanden, og det er andre individer i den finsk-russiske bestanden som har vesentlig kortere vandringsvei. Ulv fra den finsk-russiske bestanden har begrenset verdi for den skandinaviske bestanden så lenge de oppholder seg så langt nord, og det er i nåværende situasjon

lite aktuelt å vurdere flytting av individer fra området sørover. I tråd med tilrådingen fra Miljødirektoratet mener departementet imidlertid at lisensfelling skal avgrenses til områdene der ulv er registrert med jevne mellomrom det siste året, da individer som befinner seg vest i Finnmark har større potensiale for å være på vandring mot den skandinaviske bestanden.

Dersom det blir påvist pardannelser innenfor fellingsområdet vurderer Statsforvalteren behovet for å stanse lisensfelling.

Klagene er ikke tatt til følge.

Saksgang

Rovviltnemnda i forvaltningsregion 8 vedtok 24. januar 2025 en kvote for lisensfelling av fire ulver for perioden 15. mars – 31. mai 2025 i Finnmark fylke. Vedtaket ble påklaget av Ulv i hele Norge den 16. januar 2025, Aktivt Rovdyrvern den 27. januar 2025, Foreningen Våre Rovdyr den 29. januar 2025 og NOAH – for dyrs rettigheter den 12. februar 2025. Rovviltnemnda har behandlet klagen og opprettholdt sitt vedtak, og saken ble oversendt Klima- og miljødepartementet 4. mars 2025 for endelig avgjørelse.

Miljødirektoratet ga sin faglige tilråding for lisensfellingskvoten av ulv i region 8 11. mars 2025.

Klagernes anførsler

I behandlingen har rovviltnemnda vist til klagene i helhet og trukket frem fra hver av klagerne:

«Aktivt Rovdyrvern (ARV)

Vedtaksprosessen

ARV viser til at vedtaket er fattet mindre enn tre måneder før jaktstart den 15.3.2025. Klager viser til at vedtaket er klart i strid med regelverket, jf. instruks for vedtak knyttet til rovvilt, fra 2013/2015

ARV skriver at videre ligger ulv nå på eller under bestandsmålet. Derfor har ikke rovviltnemnda vedtakskompetanse.

Totalbelastning på bestanden

ARV mener vedtaket innebærer en for høy totalbelastning på bestanden, og at dette er i strid med naturmangfoldloven § 5.

Genetisk viktige ulver

ARV trekker frem at disse fire ulvene som vedtaket omfatter, er finskrussiske, genetisk viktige ulver, og derfor særlig viktige å ta vare på. Vedtaket er i strid med avtalen med Sverige fra 2012 om å ta vare på genetisk viktige individer.

Skadesituasjonen

ARV trekker frem at lisensjakt skal være skademotivert felling, og mener det ikke er grunnlag for slik felling, da det i 2024 totalt ble dokumentert 54 tamrein drept av ulv i region 8. Mener ulv ikke er det rovdyret som tamreindrifta sliter mest med, og at rovdyr heller ikke er hovedårsaken til tap av tamrein.

Andre ikke letale tiltak

Andre tiltak skal forsøkes før felling. Flytting av ulv er et slikt tiltak. At det ikke er et regime for flytting av ulver ned til ulvesonen er ikke et argument, da må dette komme på plass.

Jakt i yngletiden

Paringstiden for ulv er i februar og yngletiden er fra primo mai. Jakttiden går derfor ut i yngletiden. Dette er uetisk og uforsvarlig. Viltet skal ha ro i denne perioden.

Ulv i nord, regionens nullbestandsmål

Ulv skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Våre nordligste fylker er åpenbart naturlige leveområder for ulv. Derfor kan det forekomme ulv her. Det står sågar i rovviltforskriften at ynglende ulv utenfor ulvesonen skal telles med.

Om tradisjonell reindrift, urfolksrettigheter og vern av truede arter

Rovdyr skal ikke være et forhandlingskort for politiske interesser. Dagens reindrift er ikke omfattet av ILO-konvensjonen og man skal derfor ikke vurdere dette hensynet i et vedtak som dreier seg om ulv. Dette er saksbehandlingsfeil.

Ulovlig jakt

Det må tas høyde for at det også er et ulovlig uttak når kvoter utmåles. Det kan se ut til at legal jakt legitimerer illegal jakt.

Internasjonale avtaler, forpliktelser og lover

Vedtaket innebærer blant annet brudd på naturmangfoldloven §§1, 5, 8, 9, 10, Viltloven § 35, Rovviltforskriften §§ 1, 9, Bernkonvensjonen artikkel 2, 6, 9, samt brudd på Naturavtalen, Bonnkonvensjonen og Grunnloven §112.

Oppsettende virkning

ARV krever vedtaket ugyldiggjort og med oppsettende virkning i saksbehandlingstiden

Foreningen Våre Rovdyr (FVR)

Genetisk viktige ulver

Ulver i Finnmark kan bidra med viktige gener til den sørlige bestanden. Ulver kan vandre over store avstander, FVR viser til historiske eksempler på dette. Det er ingen tvil om at ulven selv kan vandre Norge på langs for å bidra med særdeles viktige gener som bestanden i Norge er helt avhengig av.

Muntlige skadefellingstillatelser

Det er bemerkelsesverdig at rovviltnemnda i region 8 nå vedtar lisensfelling av ulv etter en rekke skadefellingstillatelser har blitt gitt muntlig til reinbeitelag i fylket.

Naturmangfoldloven

Lisensfelling strider mot naturmangfoldloven § 5, som krever bevaring av arter og deres genetiske mangfold.

Yngletidsfredning

Jakt i yngletiden er uetisk og bryter med naturmangfoldloven og Bernkonvensjonen.

Forvaltningsavtaler

Vedtaket bryter med nasjonale lover og bilaterale avtaler med Sverige.

Brudd med tidsfrister

Vedtaket bryter med fastsatte tidsfrister for lisensfellingkvoter. FVR ber om innsyn i prosessen som har foregått mellom rovviltnemnda i region 8 og Klima- og miljødepartementet.

NOAH – for dyrs rettigheter

Uforsvarlig forvaltning

Ulv er kritisk truet på norsk rødliste, med høy risiko for utryddelse. Vedtaket strider mot §§ 5, 8, 9 og 18 i naturmangfoldloven, Grunnlovens § 112, og artikler 2, 6 og 9 i Bernkonvensjonen.

Genetisk levedyktighet

Innavl er en stor trussel mot ulvens langsiktige overlevelse. Innavlskoeffisienten er fortsatt høy, og risikoen knyttet til innavl er ikke redusert tilstrekkelig. Rovviltnemnda erkjenner behovet for genetisk tilførsel, men åpner likevel for lisensfelling. Manglende tiltak for å sikre genetisk tilførsel svekker ulvebestandens levedyktighet. Det er et særlig ansvar å sikre at skyting virkelig er siste utvei for genetisk verdifulle ulver. Flytting av genetisk viktige ulver en bedre løsning enn å skyte dem.

Det er ingen politiske føringer eller avtaler som tilsier at kun genetisk viktige ulver fra Sverige skal beskyttes. Norge har et selvstendig ansvar for å sikre tilførsel av genetisk mangfold. Klima- og miljødepartementet har understreket viktigheten av innvandring fra den finsk-russiske bestanden. Bestanden må være større for å overleve på lang sikt. Streifende ulv må få vandre utenfor ulvesonen for å tilføre nye gener. Skyting av ulver utenfor ulvesonen hindrer nødvendig vandrings.

Vandring er nødvendig for genetisk variasjon og stabilitet i revirene.

NOAH mener at vedtaket må omgjøres for å sikre ulvens langsiktige overlevelse og genetiske levedyktighet.

Bernkonvensjonen har kritisert norsk ulveforvaltning

Bernkonvensjonen har åpnet sak mot Norges ulveforvaltning. Komiteen gir kritikk mot å redusere og begrense en kritisk truet art. Det oppfordres til å prioritere ikke-letale tiltak og promotere sameksistens mellom mennesker og ulv.

Tidsramme for vedtak

Vedtaket om lisensfelling av ulv ble fattet mindre enn to måneder før lisensfelling starter, i strid med Klima- og miljødepartementets retningslinjer som krever minimum tre måneder. Det er ikke tilstrekkelig begrunnelse fra Klima- og miljødepartementet for å fravike den etablerte instruksjonen.

Kortere tidsramme risikerer at klagebehandlingen ikke blir fullført før lisensfelling starter, noe som undergraver rettssikkerheten. Særlig alvorlig i saker som gjelder beskyttelse av kritisk truede arter, hvor konsekvensene av felling kan være irreversible.

Føre-var-prinsippet

Brudd på føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Usikkerhet rundt konsekvensene av lisensfelling krever forsiktighet, og en forhastet prosess uten grundig vurdering strider mot dette prinsippet.

Kunnskapsgrunnlaget

Vedtaket er ikke tilstrekkelig basert på kunnskapsgrunnlaget. Ingen vurdering av konsekvensene av lisensjakt på ulvebestanden eller hvordan genetisk verdifulle individer skal beskyttes. Manglende vurdering av ulvens status som kritisk truet på den norske rødlista og hvordan skyting av genetisk viktige ulver vil påvirke innavl.

Bestandens overlevelse

Rovviltnemnda har ikke sikret at lisensfelling ikke er skadelig for bestandens overlevelse og levedyktighet i Norge. Vilket om bestandens overlevelse er dermed ikke oppfylt, jf. naturmangfoldloven § 18. NOAH mener at vedtaket ikke er tilstrekkelig basert på kunnskapsgrunnlaget, jf. naturmangfoldloven § 8, og at føre-var-prinsippet (naturmangfoldloven § 9) burde vært anvendt.

Manglende vurdering av svensk rødliste

Ulven er kategorisert som sterkt truet på den svenske rødlista 2020, noe som burde vært tatt med i vurderingen av bestandens overlevelse i Skandinavia.

Manglende dokumentasjon av skade

Vedtaket om lisensfelling er ugyldig fordi skadevilkåret ikke er tilstrekkelig dokumentert. Ulv er en streifende art, og det er mulig at ulver i region 8 vil vandre videre uten å forårsake tap. Rovviltnemndas vurdering av skadeomfanget er overfladisk og basert på generelle uttalelser, uten konkret vurdering av risikoen for skade i den kommende perioden.

Tap av rein til ulv kan i noen tilfeller anses som kompensatorisk, hvor andre faktorer som matmangel og høyt reintall også spiller en rolle.

Proporsjonalitet og alvorlighet

NOAH henviser til Bernkonvensjonens Revised Resolution No. 2 (1993) som sier at unntak skal være proporsjonale med skaden. Tapssituasjonen i regionen er ikke av en slik størrelse eller alvorlighet at det gir grunnlag for lisensfelling av kritisk truet ulv. Lovavdelingen har uttalt at det er et minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang før uttak kan skje, og dette minstekravet er ikke oppfylt i vedtaket.

Andre tilfredsstillende løsninger

Naturmangfoldloven § 18 krever at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte før lisensfelling tillates. Det finnes mange ikke-dødelige tiltak som kan beskytte tamrein mot ulv, men disse er ikke tilstrekkelig vurdert av rovviltnemnda. Lisensfelling er ikke et egnet tiltak for å hindre tap av beitedyr. Forskning viser at skyting er lite effektivt for å hindre tap, og at ikke-dødelige tiltak bør prioriteres.

Lokale forhold og risiko

Forskning viser at lokale forhold, ikke antallet rovdyr, spiller en nøkkelrolle for å redusere tap til rovdyr. Faktorer som landskapstrekk, avstand til skogsdeksel, og menneskelig tilstedeværelse påvirker risikoen for tap.

Biologiske prinsipper

Felling av rovdyr har ofte liten effekt på lang sikt. Endring av miljøforhold for å gi byttedyr flere muligheter for flukt/gjemsel er mer effektivt.

Miljøtilpasning

Beitedyrenes miljø må manipuleres for å oppfattes som mindre tiltrekkende for ulven. Slovakiske og portugisiske studier viser at beitepraksis påvirker nivået av tap til ulv.

Manglende dokumentasjon på ikke-dødelige tiltak

Ingen dokumentasjon på hvilke ikke-dødelige tiltak som er forsøkt før lisensfelling. Flytting av ulv, spesielt genetisk verdifulle individer, er et gjennomførbart tiltak som tidligere er benyttet i Norge.

Ressursbruk i reindrifta

Rovviltnemnda hevder at reindrifta har brukt store ressurser, men spesifiserer ikke hvilke tiltak som er forsøkt. Skremmetiltak, økt tilsyn, flaggliner og andre forebyggende tiltak er ikke spesifikt vurdert.

Effektive tiltak fra andre land

Flaggliner har vist seg svært effektive i andre land, men brukes i Norge til å ringe inn ulver under lisensjakt. Økt overvåkning og tilstedeværelse, samt bruk av vokterhund, har vist seg effektivt i andre land.

Manglende vurdering av andre løsninger

Rovviltnemnda har ikke tilstrekkelig vurdert eller forsøkt andre løsninger før de konkluderte med at felling er den eneste tilfredsstillende løsningen. Bernkonvensjonen krever at myndighetene velger den løsningen som har minst negative effekter på arten.

Alternative tiltak

Forskning viser at alternative, ikke-dødelige tiltak er mer effektive enn lisensfelling for å hindre tap av beitedyr. Bernkonvensjonen har bedt norske myndigheter om å prioritere slike tiltak.

Konklusjon

Vedtaket utgjør svært uforsvarlig forvaltning av ulv og strider mot nasjonal og internasjonal lov.

Vedtaket strider også mot mål 4 i Kunming-Montreal rammeverket for naturmangfold, som krever at menneskelig industert utryddelse av truede arter stanses umiddelbart.

NOAH ber om at klagen tas til følge og at det ikke tillates lisensfelling av ulv i region 8 i perioden 15. mars til 31. mai 2025.

Ulv i hele Norge

Ulveslakt i Norge bør stansen omgående

Akkurat nå, pågår det to rettssaker om ulvejakt i Oslo Tingrett. En som omhandler ulveslakt innenfor ulvesonen og en som omhandler ulveslakt utenfor ulvesonen. Dette med bakgrunn i at Bernkonvensjonen åpner sak mot norsk ulvepolitikk. Med bakgrunn i dette bør alt av ulveslakt i Norge stanses omgående.

1. For første gang i historien var det høsten 2024, 12 organisasjoner, foreninger og forbund som klaget på ulveslakta innenfor ulvesonen. Dette totale antall i medlemsmasse bør snart bli hørt. På lik linje med alle forbund, foreninger og sørinteresseorganisasjoner som har blitt hørt for å få gjennomføre ulveslakt i absolutt alle tidligere år.

2. Bernkonvensjonen favner så stort at de vil åpne sak mot Norge med bakgrunn i Norsk ulvepolitikk, så er det prinsipielt totalt feil å vedta noe som helst ulveslakt både innenfor og utenfor ulvesonen. Ref. side. 17 og 18, punkt 175-185 i CONVENTION ON THE CONSERVATION OF EUROPEAN WILDLIFE AND NATURAL HABITATS Standing Committee 44 th meeting Strasbourg, 2 - 6 December 2024 Strasbourg.

3. Bernkonvensjonen har nylig åpnet sak som gjelder Norsk ulvepolitikk, den 05.12.2024. Årsak til at Bernkonvensjonen åpnet sak var at Norske myndigheter har holdt ulvebestanden i Norge nede på kritisk truet nivå i flere år. Rovviltnemnd i region 8, Miljødirektoratet og Klima- og miljødepartementet trosser Bernkonvensjonens klare anbefaling 05.12.2024.

4. Klima- og miljødepartementet åpnet opp for jakt på 27 ulv utenfor sonen 1 desember 2024. Til sammen ønsker Klima- og miljødepartementet å drepe 39 ulv i Norge i 2024/2025. Siste telling fra Rovdata publisert 11.12. 2024, viste 33- 50 ulv som lever i Norge.

5. Det offentlig publiserte regnestykket på Rovdata.no viser at ulven blir utryddet i Norge om alt overnevnte gjennomføres.

Derfor krever vi stans i all ulveslakt i Norge i 2025, både innenfor og utenfor ulvesonen.

Hvilke kriminelle konsekvenser bevises for det norske folk, om dette gjennomføres? Ingen andre i Norge kan fortsette den kriminelle handlingen de er anmeldt for, og fortsette sin kriminelle handling mens de venter på at saken skal komme opp i rettssystemet.»

Departementet viser ellers til klagen i sin helhet.

Rovviltnemndas vurderinger

Rovviltnemndas vedtak av 24. januar 2025 er tilgjengelig på Miljøvedtaksregisterets sider: [Kvote for lisensfelling ulv perioden 15. mars 2025 til 31. mai 2025](#)

Ved behandlingen av klagen konkluderte rovviltnemnda med blant annet følgende: «Kvoten for lisensfelling av ulv truer ikke bestandens overlevelse og formålet kan ikke nåes på annen tilfredsstillende måte. Rovviltnemnda kan ikke se at klagen tilfører saken nye opplysninger som gir grunnlag for å endre vedtaket. Rovviltnemnda opprettholder sitt vedtak. Saken oversendes Klima- og miljødepartementet for endelig avgjørelse. Det rettslige grunnlaget for avgjørelsen er naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b og rovviltforskriften § 7 og 10 samt. § 1, 3 og 4.»

Miljødirektoratets faglige tilrådning

Miljødirektoratet har redegjort for bestandssituasjonen for ulv i Norge og Skandinavia. Gjennomgangen viser blant annet at det vinteren 2023/2024 ble påvist 44 ynglinger (ungekull) i Skandinavia, hvorav 5 helnorske og 3 i grenserevir. Etter deling av grenserevir med en faktor på 0,5 gir dette totalt 6,5 ungekull i den norske delen av bestanden. I tillegg kommer 30 revirmarkerende ulvepar i Skandinavia, hvorav 1 helnorsk og 3 i grenserevir. Antall individer er beregnet til totalt ca. 440 ulver i den sør-skandinaviske bestanden, noe som er en reduksjon på 70 dyr fra året før. Av disse ble 58-60 ulver totalt registrert i Norge, hvorav 42-44 med helnorsk tilhold mens de øvrige hadde tilhold i grenserevir.

I tallene referert over inngår alle registrerte ulver. I Norge er det vinteren 2024/2025 innenfor ulvesonen felt et revirmarkerende par i det helnorske reviret Risberget-Ulvåa, og et revirmarkerende par i grenserevir Fjornshøjden på lisensfelling. I områdene utenfor ulvesonen er det felt en ulv på lisensfelling på Evenstadkjølen 2. januar 2025. Det er registrert seks ulike individer av ulv i Finnmark fylke siden 1. januar 2024.

Miljødirektoratet peker videre på utfordringer knyttet til både ulovlig jakt og innavl. Mange ulver forsvinner av ukjente årsaker, og ulovlig jakt anses å være den mest sannsynlige

årsaken til dette. Størrelsen på faktoren er ukjent, men forvaltningen må være oppmerksom på at revir både kan og vil forsvinne mellom sesonger selv uten lisensfelling. Om den genetiske situasjonen viser direktoratet til felles retningslinjer med svenske myndigheter som sier at genetisk verdifulle individer (immigranter og deres avkom) så langt det er mulig skal unntas fra felling. Så langt er den skandinaviske ulvebestanden grunnlagt av kun 6 ulike immigranter, som har fått valper som igjen har fått valper. Miljødirektoratet uttaler at selv om det her er tale om genetisk verdifulle ulver fra den finsk-russiske bestanden, så vil de ha begrenset verdi så lenge de oppholder seg i Sør-Varanger kommune. Individidene vil først få en høy verdi dersom de enten selv vandrer sørover, eller at de aktivt flyttes inn i den skandinaviske bestanden. Direktoratet viser til at det ikke tidligere er gjort flyttinger av ulv fra Finnmark og vurderer at et flytteforsøk er lite aktuelt inneværende vinter. Direktoratet tilrår at lisensfelling skal avgrenses til områdene der ulv er registrert med jevne mellomrom det siste året, da individer som befinner seg vest i Finnmark har større potensiale for å være på vandring mot den skandinaviske bestanden.

Til kvotens størrelse viser Miljødirektoratet til vurderingene de gjorde i faglig råd vedrørende lisensfelling av ulv i de øvrige regionene i Norge datert 4. november 2024. Miljødirektoratet vurderer det som sikkert at Stortingets bestandsmål vil kunne oppnås innenfor ulvesonen, uavhengig av hvor mange streifende eller nyetablerte ulver som felles utenfor ulvesonen. Videre vurderer direktoratet at felling i tråd med den vedtatte kvoten ikke vil true den skandinaviske ulvebestandens overlevelse.

Når det gjelder skader og skadehistorikk beskriver Miljødirektoratet at dette varierer mye mellom år og områder, og at det er vanskelig å forutse hvor ulveskader kan oppstå. I perioden 2017 til og med 2023 ble det påvist i alt 114 rein som ble drept av ulv i Norge. I 2024 ble det påvist 55 skader av ulv på rein i Norge, hvorav 51 skader var i Sør-Varanger kommune i Finnmark. Det er per 1. mars 2025 registrert 4 skader av ulv på rein i Norge, hvorav 4 i Sør-Varanger kommune.

Klima- og miljødepartementets vurdering

Rettslige utgangspunkter

Saken er behandlet etter naturmangfoldloven (nml.) § 18 og rovviltforskriften §§ 3, 4, 7 og 10. Videre har departementet, i henhold til nml. § 7, lagt prinsippene i nml. §§ 8 til 10 og 12 til grunn som retningslinjer. Det samme gjelder nml. § 14 om andre viktige samfunnsinteresser. Prinsippet i nml. § 11 om at tiltakshaver bærer kostnadene ved miljøforringelse, anses ikke som relevant i denne saken. Også forvaltningsmålet for arter i nml. § 5 er trukket inn i skjønnsvurderingen.

På rovviltfeltet må forvaltningsmålet etter nml. § 5 ses i sammenheng med de vedtatte bestandsmålene som Stortinget har fastsatt for de fire store rovdyrartene, og skal forstås slik at det ikke er til hinder for en geografisk differensiert rovviltforvaltning, jf. Ot.prp. nr. 52 (2008-2009) s. 376. Nml. § 5 og prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning er konkretisert i rovviltforskriften §§ 3 og 4 og de regionale forvaltningsplanene for rovvilt. Det

nasjonale bestandsmålet for ulv er lagt til deler av forvaltningsregionene 4 (Østfold, Akershus og Oslo) og 5 (Hedmark), jf. rovviltforskriften § 4. For de øvrige regionene er det ikke fastsatt mål om ynglinger av ulv.

Avgjørelsen bygger på vitenskapelig kunnskap om ulvens bestandssituasjon og effekten av påvirkninger. Departementet har også lagt vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen, herunder samisk bruk. Departementet anser at kunnskapsgrunlaget oppfyller kravene i nml. § 8. Departementet vurderer at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger avgjørelsen kan ha for naturmiljøet. Førre-var-prinsippet i nml. § 9 får derfor mindre betydning.

Departementet skal ta stilling til om det skal gis lisensfellingskvote for ulv utenfor ulvesonen som vedtatt av rovviltnemnda i region 8, for å begrense veksten/og eller utbredelsen av ulvebestanden, jf. rovviltforskriften § 10. Lisensfelling kan tillates for å avverge skade på blant annet husdyr eller tamrein, jf. rovviltforskriften § 2 bokstav g og nml. § 18 første ledd bokstav b. Nml. § 18 andre ledd stiller som vilkår at vedtak bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Skadeomfang og fremtidig skadepotensial, jf. nml. § 18 første ledd bokstav b

Etter nml. § 18 første ledd bokstav b kan uttak av ulv tillates for å «avverge skade» på blant annet husdyr og tamrein. Nml. § 18 er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1, jf. lovens forarbeider (Ot.prp. nr. 52 (2008-2009)). I lys av begrepet «avverge» ligger at felling kan skje som et forebyggende tiltak, jf. HR-2021-662-A. I lys av Bernkonvensjonen må det stilles visse minstekrav til skadenes alvorlighet og omfang, jf. HR-2021-662-A som gjaldt tre vedtak fra Klima- og miljødepartementet om felling av ulv.

Det framgår av Miljødirektoratets tilrådning at ulveskader varierer mye, både mellom år og mellom områder, og er vanskelig å forutse. Det blir årlig påvist ulveskader utenfor ulvesonen. I 2024 ble det påvist 55 skader av ulv på rein i Norge, hvorav 51 skader var i Sør-Varanger kommune. Per 1. mars 2025 er det registrert 4 skader av ulv på rein i Norge, hvorav 4 i Sør-Varanger kommune. Det har ikke blitt registrert skader av ulv på sau i regionen siden 2018.

Skader på beitedyr er erfaringsmessig forårsaket i stor grad av enslige, oftest unge, streifende ulver utenfor ulvesonen. Streifulv har stor vandringskapasitet og uforutsigbar områdebruk, og kan i prinsippet dukke opp hvor som helst i landet. Departementet legger til grunn at det kan oppstå skader på beitedyr av et visst omfang dersom streifulver kommer inn i områder utenfor ulvesonen. Departementet viser til at det skal være en lav terskel for felling av ulv utenfor ulvesonen, jf. prinsippet om en geografisk differensiert forvaltning. På denne bakgrunn finner departementet at vilkåret i nml. § 18 første ledd bokstav b er oppfylt for felling av streifulv i områder utenfor ulvesonen.

Når det gjelder pardannelser/reviretablerte ulver har disse en forutsigbar og avgrenset områdebruk. Hele Finnmark er samisk tamreinområde. I tråd med prinsippet om geografisk differensiert forvaltning, skal det være en lavere terskel for felling av ulv utenfor ulvesonen.

På denne bakgrunn anser departementet at det er grunnlag også for felling av eventuelle reviretablerte ulver etter nml. § 18 første ledd bokstav b i region 8.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse

Det følger av nml. § 18 andre ledd at vedtak etter bestemmelsens første ledd bokstav a til f bare kan treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Vilkåret må vurderes konkret i den enkelte sak, og terskelen kan tenkes å variere avhengig av blant annet fellingsgrunnlaget og kunnskapsgrunnlaget, jf. HR-2021-662-A. Eventuell usikkerhet om den fremtidige utviklingen av en bestand har betydning i vurderingen, og det ligger en viss margin i begrepet «truer» bestandens overlevelse, jf. HR-2021-662-A.

Når det gjelder effekten av påvirkninger, jf. nml. § 10, foreligger det årlige rapporter om bestandsstatus og annen vitenskapelig kunnskap som gir betydelig kunnskap om den samlede belastningen rovdyrartene utsettes for. For ulv er det kjent at det forekommer tilfeller av ulovlig jakt, noe som gir økt usikkerhet som tilsier at det bør legges inn en viss sikkerhetsmargin med tanke på bestandsutviklingen det enkelte år. Øvrig adgang skjer i hovedsak gjennom lisensfelling og skadefelling, og miljøforvaltningen har derfor oversikt over de negative påvirkningsfaktorene på ulvebestanden. At bestanden årlig kartlegges svært detaljert ved snøsporing og DNA-analyser gir også god oversikt over endringer mellom år.

Som følge av at den skandinaviske ulvebestanden er basert på et fåtall ulver (per i dag totalt 6 immigranter) er den genetiske situasjonen med høy grad av innavl alvorlig. Miljødirektoratet understreker dette, og at det er viktig at forvaltningen så langt der er mulig unngår felling av genetisk verdifulle ulver, dvs. immigranter og førstegenerasjons avkom etter immigranter.

Departementet forstår Miljødirektoratet slik at en kvote for lisensfelling av 4 ulv som er vedtatt av nemnda i region 8 ikke endrer på vurderingene som Miljødirektoratet gjorde i faglig råd vedrørende lisensfelling av ulv i de øvrige regionene i Norge, datert 4. november 2024. Miljødirektoratet har i sin vurdering tatt i betraktning at ulvene i dette området vil være genetisk verdifulle for den skandinaviske bestanden. Departementet legger disse vurderingene til grunn og finner at vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse er oppfylt for kvoten utenfor ulvesonen som er vedtatt av rovviltnemnda i region 8, jf. nml. § 18 andre ledd.

Vilkåret om at formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte

Det er et vilkår at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte, jf. nml. § 18 andre ledd. I vurderingen av vilkåret vil prinsippet om geografisk differensiert forvaltning veie tungt. Av rovviltforliket 2011 (Stortingets vedtak 687 i behandlingen av dokument 8: 163 S (2010-2011)) framgår det at soneinndelingen må forvaltes tydelig. Dette innebærer at beitenæring og andre interesser skal tilpasses rovvilt i de områder der rovvilt har prioritet, mens det i prioriterte beiteområder skal være lav terskel for å tillate uttak av rovdyr som gjør skade på beitedyr. Stortinget har avgrenset en ulvesone som er prioritert område for denne arten.

Departementet viser til vurderingene over knyttet til skadepotensialet utenfor ulvesonen generelt og i det aktuelle området mer konkret, samt hensynet til en tydelig og forutsigbar soneforvaltning, jf. prinsippet om en differensiert forvaltning. Prinsippet om geografisk differensiert forvaltning setter grenser for hvilke ressurser som skal settes inn. Tiltak rettet mot ulv kan i særskilte tilfeller være et alternativ, eksempelvis der det påvises genetisk verdifulle ulver utenfor ulvesonen. Flytting av ulv er et ressurskrevende tiltak som vurderes lite egnet for alle ulver som beveger seg utenfor ulvesonen. Departementet viser videre til direktoratets vurderinger om at det ikke tidligere er gjort flytting av ulv fra Finnmark, og at et slikt flyttforsøk er lite aktuelt inneværende vinter. I region 8 er det ikke bestandsmål for ulv. Ut fra føringene i rovviltpolitikken finner departementet at det for å nå formål om å avverge skade og føre en tydelig soneforvaltning, ikke finnes annen tilfredsstillende løsning enn å åpne for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i region 8, jf. nml. § 18 andre ledd.

Øvrige anførsler

Vedtaksprosessen

Blant klagerne er det anført at vedtaket er fattet mindre enn tre måneder før jaktstart, og at vedtaket derfor er i strid med regelverket, jf. instruks for vedtak knyttet til rovvilt fra 2013/2015. I instruks for vedtak knyttet til rovvilt fra 2013/2015 fremkommer det at rovviltnemndene skal fatte vedtak senest 3 måneder før lisesfellingsstart. Bakgrunnen for dette er at dersom det fattes vedtak senere, så kan man havne i en situasjon der endelig vedtak fattes like før eller etter at lisensfelling er startet. Departementet har vurdert at det i denne situasjonen er tilstrekkelig med 2 måneder fra eventuelt vedtak til oppstart av lisensfelling. Tidsfristen er basert på en instruks fra departementet, og departementet har muligheten til å fravike sin egen instruks.

Nemndas myndighet

Blant klagerne er det stilt spørsmål ved om rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om lisensfelling. Departementet viser til at nemnda i region 8 har myndighet til å fatte vedtak om lisensfelling av ulv uavhengig av om bestandsmålet for ulv er oppnådd fordi det ikke er mål om ynglinger i region 8. Departementet anser på den bakgrunn at rovviltnemnda har myndighet til å vedta kvote for lisensfelling av ulv.

Føre-var-prinsippet og ulv som kritisk truet art

Det anføres blant klagerne at ulv er en kritisk truet art, og at føre-var-prinsippet ikke er tilstrekkelig hensyntatt i vurderingen av ulvebestandens overlevelse. Departementet viser i denne forbindelse til Miljødirektoratets vurderinger om at kvoten ikke vil true ulvebestandens overlevelse. Til ulvens status på Norsk rødliste for arter vil departementet vise til at dette er en direkte konsekvens av det nasjonale bestandsmålet Stortinget har vedtatt og føringene i rovviltpolitikken om at rovviltbestandene skal forvaltes så nær bestandsmålene som mulig.

Om Grunnloven § 112

Av dom i Høyesterett (HR-2021-662-A), som gjaldt tre vedtak om felling av ulv, står følgende vurdering om Grunnloven § 112:

«Grunnloven § 112 verner miljøet og gir rett til «en natur der produksjonsevne og mangfold bevares». Jeg kan ikke se at naturmangfoldloven § 18 er i strid med Grunnloven § 112, noe partene heller ikke har anført. Slik naturmangfoldloven og rovviltforskriften er utformet, kan jeg heller ikke se at § 112 får nevneverdig betydning som tolkningsfaktor i saken her.»

Departementet har i denne saken kommet til at vilkårene i nml. § 18 er oppfylt og kan på denne bakgrunn ikke se at vedtaket er i strid med Grunnloven § 112.

Om Naturavtalen (Kunming-Montreal rammeverket)

Det er blant klagerne anført at vedtaket strider mot mål 4 i Naturavtalen, som særlig omhandler trusler mot truede arter. For å følge opp den globale naturavtalen, inkludert mål 4, har regjeringen lagt frem en stortingsmelding med en ny nasjonal handlingsplan for natur. Departementet viser videre til at vedtak om lisensfelling, som alle vedtak om uttak av rovvilt, skal skje innenfor rammene av blant annet Bernkonvensjonen, naturmangfoldloven og Stortingets føringer for rovviltforvaltningen. Departementet kan på denne bakgrunn ikke se at rammeverkets overordnede målsetninger, kan tillegges særlig betydning i denne saken.

Om Bernkonvensjonen artikkel 2 og 9

Når det gjelder Bernkonvensjonens bestemmelser viser departementet til beskrivelsen over om at nml. § 18 er utformet med sikte på å gjennomføre Bernkonvensjonen artikkel 9 nr. 1, jf. lovens forarbeider (Ot.prp nr. 52 (2008-2009)). Bernkonvensjonen artikkel 2 oppstiller visse forpliktelser til å treffe nødvendige tiltak for å opprettholde («maintain») eller tilpasse («adapt») bestandene av vill flora og fauna til et nivå som blant annet skal svare til økologiske, vitenskapelige og kulturelle krav. Høyesterett har lagt til grunn at Norge er folkerettslig bundet til å sikre ulvens overlevelse i norsk natur, med henvisning til konvensjonens artikkel 2, jf. HR-2021-662-A avsnitt 67-69.

I HR-2021-662-A avsnitt 71, fant Høyesterett det klart at Norge ikke bryter forpliktelsen «så lenge den norske delbestanden er så stor at dette bestandsmålet nås». Departementet viser til Miljødirektoratets faglige vurdering, der det fremgår at de vedtatte kvotene for betinget skadefelling av ulv ikke vil være til hinder for å kunne nå det nasjonale bestandsmålet for ulv i Norge etter neste yngling. Departementet finner på denne bakgrunn at vedtaket ikke er i strid med Bernkonvensjonens artikkel 2.

Bernkonvensjonen har åpnet sak mot Norge om norsk bestandsregulering av ulv. Etter departementets syn er den gjeldende praksisen for bestandsregulering av ulv i samsvar med Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen. Departementets syn er at verken åpningen av klagesaken eller uttalelsene fra Bernkonvensjonens stående komité rokker ved Høyesteretts vurderinger og konklusjoner i HR-2021-662-A og HR-2023-936-A.

Om tradisjonell reindrift, urfolksrettigheter og vern av truede arter

ARV hevder at dagens reindrift ikke er omfattet av ILO-konvensjonen, og man skal derfor ikke vurdere dette hensynet i et vedtak som dreier seg om ulv. De mener at dette er en

saksbehandlingsfeil. Departementet kan ikke se at dette utgjør en saksbehandlingsfeil eller at dette for øvrig er en anførsel som kan føre frem.

Samlet vurdering

Departementet har over kommet til at de rettslige vilkårene for å tillate felling av ulv er oppfylt. Departementet viser også til Miljødirektoratets vurdering at kvoten ikke vil være til hinder for oppnåelsen av det nasjonale bestandsmålet for ulv etter neste års yngling. Direktoratet anser det som sikkert at bestandsmålet for ulv vil kunne oppnås innenfor ulvesonen uavhengig av hvor mange streifende eller nyetablerte ulver som felles utenfor ulvesonen.

At det er tale om felling av ulver som er genetisk verdifulle for den skandinaviske bestanden, taler mot at det gis en kvote for lisensfelling i Finnmark. Samtidig er det ikke mål om ynglinger av ulv i region 8. Videre er det registrert flere individer av ulv i Finnmark (i Sør-Varanger kommune) det siste året, det er registrert skader på tamrein og det har vist seg krevende å felle ulv i ved skadefelling i området. Lisensfelling kan derfor være et aktuelt virkemiddel for å forsøke å redusere tapene av tamrein til ulv i deler av regionen. I tillegg har individene som er registrert tilhold vesentlig nærmere den finsk-russiske bestanden enn den skandinaviske bestanden, og det er andre individer i den finsk-russiske bestanden som har vesentlig kortere vandringsvei til den skandinaviske bestanden. Ulv fra den finsk-russiske bestanden har begrenset verdi for den skandinaviske bestanden så lenge de opprettholder seg så langt nord, og det er i nåværende situasjon lite aktuelt å vurdere flytting av individer fra området sørover.

På bakgrunn av dette anser departementet at kvoten som er fastsatt av rovviltnemnda skal opprettholdes. I tråd med tilrådingen fra Miljødirektoratet mener departementet imidlertid at lisensfelling skal avgrenses til områdene der ulv er registrert med jevne mellomrom det siste året, da individer som befinner seg vest i Finnmark har større potensiale for å være på vandring mot den skandinaviske bestanden. I tråd med Miljødirektoratets tilråding gis Statsforvalteren i Troms og Finnmark myndighet til å stanse lisensfellingen dersom nye opplysninger skulle gi behov for det.

Lisensfellingsperioden utenfor ulvesonen er satt til 1. desember – 31. mai, jf. rovviltforskriften § 10 femte ledd bokstav e. Rovviltnemnda har fattet vedtak om lisensfelling av ulv i perioden 15. mars til 31. mai. Utenfor ulvesonen er lisensfelling i all hovedsak rettet mot streifdyr. Vi viser samtidig til departementets kommentar til rovviltforskriften § 10 femte ledd, der det går frem at lisensfelling utenfor ulvesonen som kan berøre kjente, nye pardannelser bør avsluttes 15. februar. Det er en forutsetning for å ha en lang lisensfellingsperiode utenfor ulvesonen at det tas nødvendige hensyn til ulvens biologi i tilfeller der det påvises revirmarkerende par eller familiegrupper. På nåværende tidspunkt er det ikke registrert pardannelser i regionen, men Miljødirektoratet vurderer at det er en viss mulighet for etablering av ulv i området. Dersom det skulle bli kjent at det har oppstått revirdannelser i regionen, så bør felling gjennomføres av Statens naturoppsyn (SNO). Dersom det blir påvist

pardannelser innenfor fellingsområdet vurderer Statsforvalteren behovet for å stanse lisensfelling i det aktuelle område etter 15. februar.

Departementets konklusjon

Klima- og miljødepartementet opprettholder rovviltnemndas vedtak om kvote for lisensfelling av ulv utenfor ulvesonen i perioden 15. mars – 31. mai 2025.

Departementet har lagt vekt på historikk og potensial for skade fra ulv i regionen.

Departementet finner at det foreligger et potensial for skader som oppfyller vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Vi finner også at den vedtatte kvoten ikke truer bestandens overlevelse, og at det ut fra føringene i rovviltpolitikken ikke er andre tilfredsstillende løsninger enn uttak gjennom lisensfelling.

Kvoten retter seg i praksis mot ulv som kommer fra den finsk-russiske bestanden. Slike individer regnes som genetisk verdifulle for den innavlede skandinaviske ulvebestanden. Departementet har gjort en avveining mellom behovet for å redusere skadepotensialet fra ulv og behovet for å gi ulv fra den finsk-russiske bestanden mulighet til å vandre sørover til den skandinaviske bestanden. Det er registrert seks individer av ulv i Sør-Varanger kommune det siste året, det er registrert skader på tamrein og det har vist seg svært krevende å felle ulv ved skadefelling i området. Lisensfelling kan derfor være et aktuelt virkemiddel for å forsøke å redusere tapene av tamrein til ulv i deler av region 8. Individene som er registrert har tilhold vesentlig nærmere den finsk-russiske bestanden enn den skandinaviske bestanden, og det er andre individer i den finsk-russiske bestanden som har vesentlig kortere vandringsvei. Ulv fra den finsk-russiske bestanden har begrenset verdi for den skandinaviske bestanden så lenge de oppholder seg så langt nord, og det er i nåværende situasjon lite aktuelt å vurdere flytting av individer fra området sørover. I tråd med tilrådingen fra Miljødirektoratet mener departementet imidlertid at lisensfelling skal avgrenses til områdene der ulv er registrert med jevne mellomrom det siste året, da individer som befinner seg vest i Finnmark har større potensiale for å være på vandring mot den skandinaviske bestanden.

Dersom det blir påvist pardannelser innenfor fellingsområdet vurderer Statsforvalteren behovet for å stanse lisensfelling.

Klagene er ikke tatt til følge.

Med hilsen

Torbjørn Lange (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingrid Wiig
førstekonsulent

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Miljødirektoratet
Rovviltnemnda i region 8

KOPPI

Adresseliste

Aktivt Rovdyrvern	Postboks 23	1641	RÅDE
Foreningen Våre	Postboks 195	2151	ÅRNES
Rovdyr			
NOAH - for dyrs			
rettigheter			
Ulv i hele Norge v/			
Line Nordstrand			